

Mi kell a cigány gyerekek iskoláztatásához?

- Szemlélet, pénz, pedagógus,
családi háttér?

Szemlélet – igen. Megfelelő szemlélet. De kinek a szemlélete? Alapvetően az iskola, illetve az adott iskolában tanító-nevelő pedagógusok megfelelő szemlélete. A megfelelő szemlélet kialakulásához, kialakításához azonban több minden kell:

1. Kell, hogy legyen az iskolának általános célkitűzése, vagyis stratégiája. Nyilvánvaló, hogy minden iskolának az a feladata, hogy
  - minden gyerekből kihozza adottságai legjavát (ehhez kellenek a jó pedagógus szakemberek). A cigány gyerekekre vonatkozóan azonban ismerni kell a szubkulturális sajátosságokat: bizonyos adottságaik erőteljesebben, mások gyengébben vannak jelen, mint a nem cigány gyerekeknél,
  - átadja, megtanítsa a gyerekeknek azokat az ismereteket, amiket a korosztályoktól elvár a társadalom. (Ehhez kell a széles látókörű, szaktárgyát kiválóan ismerő, művelt értelmiségi szakember). Az ismeretek átadásának specialitása pl. a cigány-gyerekek másfajta szocializációja, ebből adódóan más ismereteket hoznak a családból, más módszerekkel lehet az új ismereteket átadni nekik
  - és a korosztályoknak megfelelően elmélyítse a gyerek kultúráját, ezen belül - mivel gyerekekről van szó - elsősorban a munkakultúrát, az erkölcsi értékeket, az ezek működtetéséhez szükséges hagyományokat, szokásokat Ehhez egyrészt mélyen beágyazott saját kultúrával kell rendelkeznie a pedagógusnak is, másrészt rendelkeznie kell a cigány kultúrával kapcsolatos ismeretekkel, toleranciával, empátikus képességgel. Az iskola tehát meghatározhatja saját stratégiáján belül, hogy interkulturális vagy multikulturális szemlélettel valósítja-e meg a cigány tanulókkal kapcsolatos céljait és feladatait.
2. Nyilván a stratégiának megfelelően kialakított helyi tantervekre van szükség.
3. Mind a stratégiát, mind az operatív tervet megfelelő kommunikációval legitimálni kell a helyi társalomban.

Pérez - a hátrányos helyzetű (többnyire a cigány etnikumhoz tartozó) gyerekek megfelelő oktatása többletkiadással jár. Mivel gyengébb anyagi családi háttér miatt vagy egyszerűen a tanulás jelentőségének felismerése hiányában a gyerekek nem jutnak hozzá a megfelelő taneszközökhöz. A cigány gyerekekkel foglalkozó pedagógusok többletmunkát vállalnak azzal, hogy két kultúrában mélyednek el, következőképpen az ezek átadásához szükséges eszközök is kétszeresen jelentkeznek. Az iskoláknak tehát számolniuk kell a szegénységből eredő, tanulást akadályozó tényezőkkel is.

Ennél talán nagyobb az a pénzigény, amit a hátrányos helyzetű gyerekek oktatására, kolleágiumi elhelyezésére kellene fordítani ahhoz, hogy a más kultúrájú, de a magyar polgári léthez alkalmazkodni kívánó gyerekek társadalmi integrációja megvalósulhassék.

A **pedagógus**nak a cigány kultúra általános ismeretével kell rendelkeznie, jó, ha a társadalomkutatás módszertanával felvértezett, a helyi társadalom folyamatos, naprakész ismeretére képes. Az így szerzett ismereteit a pedagógia területén hasznosítani tudó pedagógusokra van szükség. Más szavakkal olyan speciálisan felkészített pedagógusokra, akik az átlagosnál rosszabb társadalmi környezetben élő tanulókat alkotó-kutató és hatékonyan alkalmazni tudó pedagógiai munkát tudnak végezni.

Családi háttér - a kornak megfelelő tanulói teljesítményt ma már csak a jó iskolák is erős családi háttérrel képesek elérni. A cigány gyerekek többsége azonban rövid idő alatt be nem pótolható családi hátránnyal vesz részt az iskolai oktatásban. A mai társadalomtudományi kutatások mindegyike azt mutatja, hogy a Magyarországon élő cigány népesség felnőtt korosztálya nem rendelkezik a megfelelő iskolai végzettséggel és tudásvággyal ahhoz, hogy felismerje a társadalmi felemelkedéshez szükséges tanulás jelentőségét, és az oktatási rendszerben rejlő lehetőségeket. Másrészt nincsenek olyan tapasztalatai, melyek arra ösztönöznék, hogy szociális helyzetének javításához, ill. szinten tartásához az iskolai oktatásban való eredményes részvétel szükséges. Mindezek mellett még számos tényezőt lehetne sorolni, amely az iskolai oktatás eredményessége ellen hatnak. Ennek megfelelően a családokkal intenzív, folyamatos kapcsolattartásra van szükség ahhoz, hogy a felnövekvő korosztály szülőként majd másként értékelje az iskolát. Tehát a cigányréteg általános és szakműveltségének emeléséhez a roma társadalom tanulás és műveltség iránti attitűdjét és szemléletét is meg kell változtatni. Be kell láttatni, hogy a társadalmi felemelkedéshez vezető tanulás minden szükséges feltétel komplex érvényesülésével valósítható meg.

„*Napjainkban gyakran hallunk, olvasunk a «másság» fogalmának különböző megközelítéseiről.*

Kétségtelen, roma és gadzso testvéreink tárgyiasult kultúrája és viselkedéskultúrája is sok tekintetben különbözik. Jó ezekről tudnunk, egymást kölcsönösen megismerve építkezni. Mégis, most inkább azokra a vonatkozási pontokra szeretnék utalni, melyekre építve, egymástól kölcsönösen «ellesve» gazdagíthatjuk kisebbség és többség kultúráját. Erre az egymást gyarapító kapcsolat-stratégiára évekkkel ezelőtt hívta fel figyelmemet a nagy «nyitó», áldott emlékű XXIII. János pápa bölcs gondolatával, melynek lényege, hogy a feszültségek, ütközések, eltérések stb. helyett keressük mindig azokat az elemeket, melyek összeköthetnek bennünket, együttlépésre készíthetnek a különbözőségek értékeinek megtartása mellett.»

Várnagy Elemér: Ami összeköt bennünket a romákkal. Confessio, 2002/4. 50. o.